

УДК 378.144

Валерій БУДАК

академік НАПН України, доктор технічних наук, професор,
ректор Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: office@mdu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті робиться аналіз військово-патріотичного виховання студентської молоді в умовах сьогодення. Висвітлюються ключові аспекти формування військово-патріотичних ціннісних орієнтирів в умовах навчально-виховного процесу. Показано досвід військово-патріотичного виховання серед студентської молоді в умовах освітнього простору університету. Констатується важливість популяризації виховної роботи військових кафедр вищих навчальних закладів.

Ключові слова: патріотизм, патріотичне виховання, національно-патріотичне виховання, система національно-патріотичного виховання, військово-патріотичне виховання.

Патріотизм – складова частина національної ідеї України, невід’ємний компонент вітчизняної науки і культури, вироблений століттями. Роль і значення патріотизму зростають, коли у розвитку країни відбуваються певні ускладнення, а отже у суспільстві відбувається певне підвищення напруги сил його громадян. Прояви патріотизму в такі періоди відзначені високими шляхетними поривами, особливою жертівністю в ім’я свого народу, своєї Батьківщини. У такі часи і перед науковцями постають нові завдання – звернутися до складової національно-патріотичного виховання – військово-патріотичне виховання.

Актуальність та особливе значення військово-патріотичного виховання безумовні, оскільки це не абстрактне поняття, а реалії сьогоденної ситуації антитерористичної операції та військових подій на Сході держави. Результатом військово-патріотичного виховання сучасної молоді має стати не потенційна готовність «колись» стати на захист України, а реальна свідомою готовність встати до лав Збройних Сил України і взяти участь у захисті суверенітету країни.

На думку видатного педагога В. Сухомлинського логіка патріотичного виховання полягає саме в тому, щоб любов до Батьківщини затверджувалася в людині на основі активного прояву його власної душі, його серця і розуму. Ми прагнемо того, щоб уже в підлітковому віці кожен наш вихованець збагнув найважливішу істину: тільки в **служінні Вітчизні**, тільки у великому світі громадянської діяльності людина знаходить справжнє щастя [9, 26].

Військово-патріотичне виховання молоді в своїй основі будується на засадах виховання захисника інтересів своєї країни. Саме цей заклик до молоді прописано у статті 17 Основного Закону

України – Конституції України: Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [5].

Отже, кожний громадянин відповідно до Конституції України повинен мати почуття обов’язку та відповідальності щодо захисту країни, бути готовим відстоювати її суверенітет.

У зв’язку з переходом Збройних Сил України на комплектування військовослужбовцями за контрактом особливого значення набуває військово-патріотичне виховання молоді та формування готовності до захисту незалежності і суверенітету своєї країни, зокрема проведення виховної роботи серед студентської молоді з даного напрямку.

Сучасний етап розвитку України особливо потребує від органів державної влади та суспільних інституцій здійснення системних заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання молоді, зокрема з огляду на потребу підготовки потенційних кандидатів для прийняття на державну, військову службу.

Стан дослідження. Питання складових патріотичного виховання та його педагогічні особливості розглядаються у багатьох роботах видатних вчених, зокрема, І. Беха, М. Боришевського, О. Вишневецького, П. Вербицької, Т. Дем’янюка, М. Євтуха, І. Єрмакова, І. Зязюна, П. Ігнатенко, А. Капської, В. Кременя, В. Кіндрата, І. Коваленко, П. Кононенко, В. Кузя, С. Максименко, І. Мартинюка, В. Оржеховської, С. Павлюка, А. Погрібного, Ю. Руденка, О. Савченко, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, Б. Ступарика, К. Чорної, Л. Чупрія, О. Шестопалюка, П. Щербаня та ін.

Психологічні основи патріотичного виховання досліджували Б. Ананьєв, І. Бех, П. Блонський,

Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, О. Петровський, В. Поплужний, П. Якобсон та інші.

Окремим аспектом патріотичного виховання розглядаються проблеми військово-патріотичного виховання дітей та молоді. Аспекти допризовної підготовки молоді ґрунтовно розглянуті в дослідженнях Н. Асланова, М. Белоусова, В. Івашковського, В. Третьякова, С. Шакарова. Розглянули військові аспекти виховання патріотизму, роль патріотичного обов'язку, військово-патріотичного виховання в захисті Вітчизни, зміцненні оборони країни О. Аронов, О. Барабаншиков, М. Басанець, Д. Волкогонов, М. Зубалій, Л. Курант, В. Радзіховський, Я. Подоляк, Ф. Фарфоровський, В. Ягупов.

Військово-патріотичне виховання на героїчних традиціях українського народу у своїх працях, зокрема розглядають В. Барановський, Л. Білий, Ю. Бондаренко, О. Вишневський, О. Гевко, В. Годлевська, Н. Гречанюк, В. Довбищенко, Р. Захарченко, П. Ігнатенко, В. Каюков, Г. Коваль, О. Ковнір, І. Лопушинський, О. Онищук, С. Павх, Б. Ступарик, О. Ярмоленко та ін. Дослідники М. Зубалій, В. Новосельський, М. Солопчук, В. Ткаченко у своїх роботах підкреслювали значення фізичної підготовки до військової служби.

Вагомий внесок у розробку теорії та практики виховання воїнів додали військові науковці Е. Афонін, С. Гречко, І. Колодій, В. Маслов, В. Мірошніченко, Ю. Семенов, Г. Темко. Проблеми готовності учнівської молоді до служби у Збройних Силах України дослідив М. Томчук, а технологію оцінки ефективності військово-патріотичного виховання призовної молоді – Г. П'янковський.

Вивчення й аналіз психолого-педагогічної літератури з військово-патріотичного та патріотичного виховання демонструє, що у більшості досліджень науковців досить ґрунтовно розглядаються аспекти військово-патріотичного виховання серед учнівської молоді.

Так, колективом авторів у посібнику з військово-патріотичного виховання воно розглядається частиною загального виховання. Науковці зазначають, що це та ланка виховання, в якій формуються військово-патріотичні погляди і переконання молоді, думки й поняття, пов'язані зі священним обов'язком захисника Вітчизни; високі патріотичні почуття й любов до Батьківщини; колективізм і товариська взаємовиручка в бойових умовах; соціально значуще ставлення призовної молоді до військової служби й героїчних традицій нашого народу; вольові якості особистості майбутнього захисника Батьківщини, його вміння долати психологічні й фізичні труднощі; здатність і готовність віддати свої сили, знання й

уміння, а якщо потрібно, то й життя, для захисту своєї Вітчизни від ворога [1, 10].

Такі вчені, як В. Горак, С. Коцевич визначили військово-патріотичне виховання як засіб підготовки до захисту миру, виховання молоді в душі миру. На їхню думку, борець за мир – це одночасно і захисник Вітчизни. Служба у Збройних Силах України розглядається ними як активна форма боротьби за мир, а виховання в душі миру – як значущий компонент інтернаціонального виховання. Таке тлумачення сутності військово-патріотичного виховання є новаційним і дуже цікавим у науковому сенсі, оскільки надає можливість тлумачити військово-патріотичне виховання як цілеспрямований процес формування в молоді моральних, психологічних і фізичних якостей, технічних і військово-прикладних умінь і навичок, що необхідні для виконання священного обов'язку щодо захисту Вітчизни й миру [2].

Досить плідно у напрямі військово-патріотичного виховання молоді в Україні працює лабораторія фізичного розвитку Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Її фахівцями М. Зубалієм, В. Івашковським, В. Фарфоровським, Т. Шашлом розглядалися проблеми підвищення ефективності військово-патріотичного виховання студентів у військово-патріотичних об'єднаннях. Автори вказують на необхідність дослідження національно-патріотичного виховання молоді, оскільки у цей віковий період найбільш помітним процесом є формування свідомого ставлення до довкілля, відбувається актуалізація потреби самоствердження, з'являється потяг до вирішення смислоціннісних життєвих проблем [4, 4].

І. Бех і К. Чорна, як автори Програми українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, визначають, що в сучасних умовах військово-патріотичне виховання орієнтоване на формування готовності до військової служби, як особливого виду державної служби. Військово-патріотичне виховання має сприяти обороноздатності України, яка разом з міжнародною спільнотою братиме участь у миротворчих і гуманітарних операціях, протистоятиме міжнародному тероризму, запобігатиме військовим конфліктам, що загрожують людству. Щоб виконати цю високу місію, військово-патріотичне виховання молоді має ґрунтуватися на духовно-моральних цінностях нашого суспільства, охоплювати військово-історичну підготовку, прикладну фізичну підготовку, а також підготовку з основ військової служби. Тому робота з військово-патріотичного виховання молоді має проводитися комплексно, у єдності всіх його складників, спільними зусиллями органів державного управління,

а також освітніх закладів, сім'ї, громадських організацій й об'єднань, Збройних Сил України та інших силових структур [7].

Аналіз наявного досвіду виховання майбутніх захисників Батьківщини призводить до висновку про необхідність перегляду (оновлення) існуючої системи формування готовності до виконання оборонно-захисних функцій та продовження цієї роботи у вищих навчальних закладах серед студентської молоді. Це передбачає переосмислення завдань, принципів, змісту, напрямів патріотичного та військово-патріотичного виховання, пошук нових форм, методів і засобів, що і зумовило вибір цієї проблеми для подальших наукових розвідок.

Метою даної статті є аналіз теоретичних аспектів особливостей військово-патріотичного виховання та висвітлення його основних форм серед студентської молоді.

Наявність досить значної кількості літератури з проблеми національно-патріотичного виховання, зокрема військово-патріотичного, свідчить про її розробленість щодо осмислення найбільш істотних сторін завдяки активізації відповідних досліджень у галузі філософських, історичних, політологічних, соціологічних, психологічних і педагогічних наук. Слід зазначити, що у більшості досліджень цей аспект виховання розглядається для вікової категорії дітей дошкільного та шкільного віку. Тим самим, створено певні засади для продовження теоретичних досліджень із цілого ряду найважливіших проблем військово-патріотичного виховання студентської молоді, віковий період якої, зазвичай, відноситься до категорії юності та ранньої зрілості. При плануванні військово-патріотичного виховання серед студентської молоді слід враховувати наявний рівень базових компетенцій з цього питання, що вже сформовані у молоді в процесі військово-патріотичного виховання, який було здійснено педагогічним колективом попереднього навчального закладу.

Також при організації військово-патріотичного виховання в умовах університетської освіти слід враховувати особливості студентської молоді як певної вікової категорії. Студентські роки – це період, коли особливо інтенсивно відбувається розвиток і виховання, становлення особистості, професійна підготовка майбутніх фахівців. Студентство розглядають як соціальну групу в системі вищого навчального закладу, яка має свою мету, свої специфічні особливості і яка готується до виконання соціальних ролей і функцій інтелігенції, еліти, майбутніх керівників. Саме студентство є головним поповнювачем генофонду суспільства, а отже вироблення і реалізації стратегії успішного розвитку нашої держави.

Вважають, що студентів, порівняно з іншими групами молоді цього віку, відрізняють такі риси, як вищий освітній рівень; велике прагнення до знань; висока соціальна активність; досить гармонійне поєднання інтелектуальної і соціальної зрілості. Соціальна зрілість передбачає здатність кожної молодої особи оволодіти необхідною для суспільства сукупністю соціальних ролей (спеціаліста, батька/матері, громадського діяча). Саме аспект соціальної ролі громадського діяча складає основу наших подальших досліджень у патріотичному, зокрема військово-патріотичному, вихованні студентської молоді.

На вимоги сьогодення виникла нагальна потреба до визначення сутності, змісту та завдань військово-патріотичного виховання, які і були висвітлені у Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання. Основними завданнями якої є: формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей; виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи; формування здібностей до аналізу зовнішньо- та внутрішньополітичної обстановки, вміння на цій основі самостійно адекватно оцінювати події й підтримувати належну обороноздатність країни; формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, досягнення відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості; підвищення престижу військової служби, військової професійної орієнтації молоді, формування та розвиток мотивації, спрямованої на виховання патріотичних почуттів, підготовку до захисту Української держави й служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях [3].

Військово-патріотичне виховання – це систематична і взаємоузгоджена діяльність органів державної влади, військового управління, закладів освіти, науки та культури, політичних партій і суспільних організацій, що спрямована на формування в громадян високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Вітчизні, готовності до виконання конституційного обов'язку захищати інтереси народу і держави [8].

Зазначимо, що значне місце в Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.) посідає його складова – військово-патріотичне виховання, яке в часи воєнної загрози є пріоритетним і зорієнтоване на формування в молодій людині готовності до захисту Вітчизни та проходження служби у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами

України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої загрози. Робота з військово-патріотичного виховання молоді має проводитися комплексно, в єдності всіх його складників спільними зусиллями органів державного управління, а також освітніх закладів, сім'ї, громадських організацій та об'єднань, Збройних Сил України, інших силових структур [6].

Теза В. Сухомлинського, що вищий сенс життя, вищі суспільні ідеали стають моральним надбанням особистості тільки тоді, коли через все її життя, поведінку, стосунки з іншими людьми червоною ниткою проходить обов'язок у дії – свідомість, відчуття і виконання обов'язку [9] має важливе значення в організації військово-патріотичного виховання, складанні його змісту. Оскільки основна функція підготовки офіцерів запасу має полягати у формуванні готовності виконати свій обов'язок щодо захисту суверенітету своєї держави.

Безпосередньо сам процес військово-патріотичного виховання може бути ефективним лише за умови комплексного підходу та залучення до цієї діяльності всіх представників із числа професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування.

Система організації військово-патріотичного виховання є замкненою. Якщо під час проведення військово-патріотичного виховання випустити одну з її складових частин, якість і ефективність процесу серед студентів значно знизиться.

При організації військово-патріотичного виховання в університеті слід враховувати особливості категорії осіб, на які воно спрямоване. По-перше, необхідно звернути увагу на специфіку професійної підготовки студентів різних спеціальностей та зміст військово-патріотичного виховання узгоджувати з компетенціями, які формуються у майбутніх фахівців. Окремо слід розглядати категорію студентів, що навчаються на педагогічних спеціальностях, тобто тих, що самі, будучи вчителями та класними керівниками, впроваджуватимуть військово-патріотичне виховання у майбутній професійній діяльності. Ці студенти мають розуміти, що від їхнього стану готовності захищати країну залежить і якість виховної роботи, оскільки серед розмаїття методів і засобів виховання власний приклад має важливе значення у вихованні своїх учнів. По-друге, слід враховувати досвід із військово-патріотичного виховання, що отримують студенти, які навчаються на кафедрі військової підготовки. Такі студенти вже свідомо вибрали захист Вітчизни, а отже, більш змотивовані до цього, аніж інші студенти університету. По-третє, його зміст слід поділяти за гендерною

ознакою, оскільки під час захисту країни жінки і чоловіки виконують різні функції та жінки важче на емоційному рівні сприймають виконання певних бойових завдань. По-четверте, в системі військово-патріотичного виховання методи, форми та прийоми виховання мають послідовно ускладнюватися з кожним курсом навчання студента в університеті. Саме врахування запропонованих умов при організації військово-патріотичного виховання в університеті приведе до побудови ефективної моделі військово-патріотичного виховання студентської молоді.

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського здійснює підготовку фахівців переважно для роботи в закладах освіти, які, у свою чергу, повинні бути компетентними в організації військово-патріотичного виховання серед дітей та учнів шкіл, училищ і технікумів, дошкільних та позашкільних закладів освіти. Здійснюється підготовка і за класичними спеціальностями, студенти яких також мають бути готовими виконувати функцію захисту країни як у безпосередній професійній діяльності, так і при певних загрозах суверенітету.

Військово-патріотичне виховання студентської молоді в Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського є складовою частиною виховного процесу, де головною акцією проголошується розуміння того, що саме від виховання залежить не лише доля людини, але й майбутнє всієї країни.

Організація процесу патріотичного виховання є ефективною лише за умови комплексного підходу і залучення всього професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Військово-патріотичне виховання студентів, на наш погляд, суттєво підвищиться за рахунок упровадження у вищих навчальних закладах інноваційних форм роботи. Організація роботи проблемних груп, гурткової роботи, факультативів, масових заходів у вищих навчальних закладах із питань військово-патріотичного виховання повинна бути спрямована як на вирішення проблеми формування готовності молоді до захисту країни, так і на задоволення потреб та інтересів студентів до певного виду діяльності, виявлення та розвиток у них загальних та спеціальних здібностей.

Також ще одним важливим елементом підвищення військово-патріотичного виховання студентів є плідна співпраця з органами державної влади, різними громадськими організаціями, військовими частинами і військовими навчальними закладами для проведення цілеспрямованої роботи

в цьому напрямі. План спільної роботи дає змогу протягом навчального року реалізувати чітку програму з підвищення військово-патріотичного виховання студентів.

Сучасні реалії підтверджують той факт, що саме кафедри військової підготовки мають професійну можливість здійснювати виховання майбутнього захисника Вітчизни на високому компетентнісному рівні. Зазначимо, що в умовах сьогодення, а саме в умовах військових реалій патріотизм пов'язаний із вимогою самовіддано й мужньо захищати Вітчизну, відстоювати її інтереси. Безперечно, кафедра військової підготовки, на яку приходять студенти університетів отримати військову освіту, має змогу формувати світогляд студентської молоді в контексті військово-патріотичних ціннісних орієнтирів нашої держави.

Центром військово-патріотичного виховання Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомилинського є кафедра військової підготовки – єдина в м. Миколаєві, де проходять навчання студенти базових ВНЗ міста та інституту і факультетів університету. Викладачі кафедри та її випускники одними з перших стали на захист кордонів нашої держави.

Більше 60 випускників кафедри військової підготовки беруть участь у проведенні антитерористичної операції в східному регіоні України. За особисту мужність і героїзм, проявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, п'ять офіцерів нагороджено орденом України «За мужність» (О. В. Бондаренко, А. П. Горобець, Ю. С. Мороз, В. І. Уткін, О. В. Цапенко), одного офіцера нагороджено орденом України «За заслуги» (В. В. Тимченко), двох офіцерів – орденом Богдана Хмельницького (М. О. Бутницький, С. С. Лісовий), одного офіцера – медаллю України «Захисник Вітчизни» (О. І. Смирнов) та за виконання бойового завдання одного офіцера нагороджено медаллю України «За сприяння» (А. М. Білоусов).

Кафедра військової підготовки не тільки пишається героїзмом своїх вихованців, але й вшановує пам'ять загиблих у нерівних боях останніх років. На жаль, п'ять випускників кафедри загинули, захищаючи територіальну цілісність держави. На кафедрі військової підготовки встановлена дошка пам'яті загиблим бійцям антитерористичної операції «Герої не вмирають».

Узагалі робота з військово-патріотичного виховання в Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомилинського ведеться вже понад 10 років. Крім того, при університеті понад 10 років функціонує військово-патріотичний клуб «Гард», де діють секції футболу, страйкболу, парашутного спорту, рукопашного бою, стрільби. Керівниками секцій є викладачі кафедри військової підготовки, ве-

терани Збройних Сил України, які працюють на добровільних засадах у позаурочний час і виховують не тільки фізичну загартованість, але й патріотичні почуття, ведуть пропаганду здорового способу життя. Серед викладачів та співробітників університету створена громадська організація Миколаївське обласне товариство «Гард», до діяльності якої залучаються на добровільній основі й студентський колектив університету. Основною метою діяльності цієї організації є виховання молоді за традиціями українського народу, українського козацтва, що загалом сприяє ефективному військово-патріотичному вихованню студентів.

Студентами університету записано відеозвернення до молоді викладача кафедри військової підготовки, випускника університету, майора Віктора Віталійовича Тимченка, який виконував свій патріотичний обов'язок у зоні антитерористичної операції.

Крім того, викладацький склад кафедри військової підготовки відповідно до вимог сьогодення працює над удосконаленням фахової компетентності під час професійної підготовки вчителів шкільної дисципліни «Захист Вітчизни».

Аналіз наявного досвіду виховання майбутніх захисників Батьківщини в університеті призводить до висновку про необхідність перегляду та оновлення існуючої системи формування готовності до виконання оборонно-захисних функцій серед студентської молоді. Це передбачає переосмислення завдань, принципів, змісту, напрямів патріотичного та військово-патріотичного виховання, пошук нових форм, методів і засобів у освітньому процесі вищих навчальних закладів.

Для виконання цих завдань у кожному вищому навчальному закладі України важливо планувати окремі розділи річного плану роботи для постійного вдосконалення військово-патріотичного виховання студентства.

Окремо слід зазначити, щоб виробити у молоді вміння володіти військовими знаннями, які, як показує реальність, украй актуальні, необхідно популяризувати роботу військових кафедр.

Для підвищення рівня готовності молоді до виконання захисту країни необхідно створити систему заходів, спрямовану на формування позитивного іміджу українського військовослужбовця; спонукати молодь до фізичного вдосконалення, вивчення бойових традицій українського народу, шляхом здійснення військово-патріотичної роботи у навчальних закладах та військових формуваннях, сприяти в організації та проведенні військово-історичних фестивалів, військово-патріотичних зборів, реконструкцій воєнно-історичних подій, військово-патріотичних ігор та військово-спортивних таборів молоді, що збільшать кількість

громадян, підготовлених до захисту Вітчизни та підвищить рівень популярності служіння в лавах Збройних сил України.

Отже, враховуючи кардинальні зміни в системі державної політики й визначення нових ракурсів у розбудові незалежної української держави та її Збройних Сил за новими принципами, викладеними у Законах України «Про оборону України» і «Про Збройні Сили України», особливої значущості набу-

ває розробка нової системи військово-патріотичного виховання студентської молоді. Як показує наш досвід, це потребує вироблення та впровадження нових форм, методів, прийомів військово-патріотичного виховання серед студентської молоді в умовах освітнього простору університету, що є перспективою подальших наукових розробок наукової спільноти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Список використаних джерел

1. Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі : посіб. / уклад. М. Д. Зубалій, В. В. Івашковський, О. І. Остапенко, М. В. Тимчик, Б. Б. Шаповалов, З. М. Діхтяренко, І. П. Білоцерківець. — К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. — 225 с.
2. Горак В. В. Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління в Україні: сучасний стан : аналітичний огляд / В. В. Горак // Шк. б-ка плюс. — 2015. — № 13/14. — С. 20—26.
3. Зубалій М. Д. Форми військово-патріотичного виховання допризовної молоді / М. Д. Зубалій. — К., 2010. — 272 с.
4. Івашківський В. В. Теоретико-методичні засади виховання старшокласників як суб'єктів громадянського суспільства : монографія / В. В. Івашківський. — К. : Паливода А. В., 2010. — С. 138.
5. Конституція України // Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Концепція національно-патріотичного виховання молоді [дод. 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641] // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України : єдине офіц. вид. М-ва освіти і науки України. — 2015. — № 8. — С. 87—95.
7. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. — К., 2014. — 29 с.
8. Стадник В. В. Досвід армій провідних країн світу щодо проведення патріотичного виховання особового складу / В. В. Стадник // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2012. — № 2 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : file:///C:/Users/LIP/Desktop/Vnadps_2012_2_8.pdf.
9. Сухомлинський В. А. Родина в серце : [2-е изд.]. — М. : Молодая гвардия, 1980. — 175 с.

References

1. Viys'kovo-patriotychne vykhovannya uchniv u pozaklasnyy roboti : posib. / uklad. M. D. Zubaliy, V. V. Ivashkovs'kyi, O. I. Ostapenko, M. V. Tymchik, B. B. Shapovalov, Z. M. Dikhtyarenko, I. P. Bilotserkivets'. — K. : PALYVODA A. V., 2016. — 225 s.
2. Horak V. V. Natsional'no-patriotychne vykhovannya pidrostayuchoho pokolinnya v Ukrayini: suchasnyy stan : analitychnyy ohlyad / V. V. Horak // Shk. b-ka plyus. — 2015. — № 13/14. — S. 20—26.
3. Zubaliy M. D. Formy viys'kovo-patriotychnoho vykhovannya dopryzovnoyi molodi / M. D. Zubaliy. — K., 2010. — 272 s.
4. Ivashkivs'kyi V. V. Teoretyko-metodychni zasady vykhovannya starshoklasnykiv yak sub"yektiv hromadyans'koho suspil'stva : monohrafiya / V. V. Ivashkivs'kyi. — K. : Palyvoda A. V., 2010. — S. 138.
5. Konstytutsiya Ukrayiny // Verkhovna Rada Ukrayiny; Konstytutsiya, Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR // [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Kontseptsiya natsional'no-patriotychnoho vykhovannya molodi [dod. 2 do nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 16.06.2015 r. № 641] // Informatsiynyy zbirnyk ta komentari Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny : yedynе ofits. vyd. M-va osvity i nauky Ukrayiny. — 2015. — № 8. — S. 87—95.
7. Prohrama ukraiyins'koho patriotychnoho vykhovannya ditey ta uchniv's'koyi molodi / I. D. Bekh, K. I. Chorna. — K., 2014. — 29 s.
8. Stadnyk V. V. Dosvid armiy providnykh krayin svitu shchodo provedennya patriotychnoho vykhovannya osobovoho skladu / V. V. Stadnyk // Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny, 2012. — № 2 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu : file:///C:/Users/LIP/Desktop/Vnadps_2012_2_8.pdf.
9. Sukhomlyns'kyi V. A. Rodyna v sertse. — 2-e yzd. — M. : Molodaya hvardyya, 1980. — 175 s.

Будак В. Д. Особенности военно-патриотического воспитания студенческой молодежи

В статье делается анализ военно-патриотического воспитания студенческой молодежи в условиях современности. Освещаются ключевые аспекты формирования военно-патриотических ценностных ориентиров в условиях учебно-воспитательного процесса. Показан опыт военно-патриотического воспитания среди студенческой молодежи в условиях образовательного пространства университета. Констатируется важность популяризации воспитательной работы военных кафедр высших учебных заведений.

Ключевые слова: патриотизм, патриотическое воспитание, национально-патриотическое воспитание, система национально-патриотического воспитания, военно-патриотическое воспитание.

Budak V. Peculiarities of military-patriotic education of student youth

The student youth's military-patriotic education of current circumstances is analyzed in the article. The key aspects of the formation of military-patriotic values are highlighted in the educational process. The experience of military-patriotic education among students in the conditions of the university educational space is shown. The importance of the educational work popularization of higher educational institutions' military departments is emphasized.

Key words: patriotism, patriotic education, national-patriotic education, system of national-patriotic education, military-patriotic education.

Стаття надійшла до редколегії 01.10.2017